

Architektura kreativního myšlení

Jak přeměnit vzdušné zámky v mrakodrapy

Eva Le Peutrec

Kreativita

Jaká je nejdůležitější dovednost 21. století? Flexibilita? Schopnost komunikace? Spolupráce? Kritické myšlení? Všechno jsou to nadějní adepti, ale nejdůležitější je přesto pro mne jen jedna... A to je kreativita. Kreativita je naprosto klíčový faktor, který vám zaručí úspěch v jakékoliv oblasti vašeho působení. Ano, čtete správně. Jakékoliv! Od technologických oborů, výzkumu, práce s lidmi až po vaření či sex. Kreativita je jedna z rozhodujících dovedností, na základě kterých vybírá NASA astronauty pro svůj vesmírný program. A nejen to. V roce 2010 se IBM zeptala patnácti set generálních ředitelů po celém světě, jaká je nejdůležitější vlastnost lídrů. Šedesát procent dotázaných odpovědělo kreativita. Smutná zpráva je, že pouhá dvě procenta dospělé populace jsou schopna kreativně myslet, a proto i uspět. Dobrá zpráva je, že kreativita je jako sval. Když se nepoužívá, ochabne. Dá se ale také velmi lehce a rychle aktivovat.

Kreativita – schopnost nalézat nová řešení – je formou inteligence. Tato kniha bude vašim věrným průvodcem a nabídne vám nástroje aktivující vaše kreativní myšlení. Naučí vás hacknout váš mindset, díky čemuž objevíte nová inovativní řešení nejenom v oboru svého působení, ale získáte i další schopnosti, o kterých se vám ani nesnilo. Objevíte svůj skutečný potenciál.

Věřte, vím, o čem mluvím. Po dvaceti pěti navržených mrakodrapech a městu pro milión obyvatel jsem měla pocit, že bych se o ten proces měla podělit. Proto vznikla tato kniha. Zrodila se v karanténě na jaře 2020, kdy jsme byli všichni svědky, že právě dovednost nalézat nová řešení jde ruku v ruce s inovací. A nejenže může zachraňovat životy, ale má i schopnost osvobodovat a spojovat lidi a pomáhá vytvořit nové paradigma. Za mne definitivně nejdůležitější vlastnost tohoto století.

From Emptiness to Infinity

Odkud se berou myšlenky, kde se rodí? Znáte to, po dnech, týdnech, měsících čekání to přijde. Ten posvátný moment, kdy jako blesk z čistého nebe přiletí nápad. Z ničeho se zrodí něco. Ten „heuréka moment“, kdy připadnete na myšlenku. Prostě to vymyslíte. Ten okamžik mne vždy fascinoval. Až mnohem později jsem zjistila, že je jedním ze smyslů mého života.

Virus kreativity jsem chytla už jako malá. Obdivně jsem sledovala tátu, který vzal kus dřeva a proměnil ho v lavičku, starý kus železa v sekačku, která mimochodem seká i po třiceti pěti letech. A na lavičce také ještě sedáváme... Prostě poctivá práce. Když jste v procesu tvoření, dotýkáte se božské podstaty. Léta jsem se pídila po tom, kde se myšlenky rodí. Zpovídala jsem nejen své kamarády umělce, básníky, hudebníky, ale i neurology. Nikdo z nich mi nedokázal odpovědět. Nakonec jsem na to přece jenom nejspíš přišla.

Nikoliv ve vnějším světě, ale uvnitř sebe samé, kde si nosím odpovědi na všechny otázky. A stejně to máte i vy. Jen je potřeba se ztišit... Vypnout mysl a přemístit svoji pozornost do srdce. Nejdřív to bude velmi těžké, ale později budete schopni svůj myšlenkový tok zastavit. Třeba jen na zlomek sekundy... A pak to přijde. Vaše myšlenkové procesy

budou připomínat hřeben. Čím více vylámaný, tím lepší. A v těch mezerách se to stane. Nic vyplníte něčím. Z ničeho stvoříte něco. Užijte si posvátný moment tvoření!

Co se vám vybaví, když se řekne „křídla“? Kuřecí křidélka? Andělská křídla? Křídla orla či Smartwings? Pro mne osobně fungují dobře orlí. Ten poměr velikosti a performance nabízí zajímavé možnosti. Křídla nám dávají možnost vzletět. Často si je však sami osekáváme. A nejen sobě, občas i svým blízkým. Představa, jak honíte své dítě se sekáčkem na maso nebo rovnou s mačetou, je asi pro mnohé z vás bizarní. Ale ruku na srdce, aniž bychom si to uvědomovali, podobných věcí (i když méně evidentních) se dopouštíme dnes a denně všichni.

Jako sedmnáctiletá rebelka jsem doma oznámila, že letní prázdniny strávím na stopu po jižní Evropě. Viděla jsem úděl v máminých očích (který dokážu plně pochopit až teď, když jsem sama mámou) i paniku v očích mého jinak racionálního táty.

Nakonec z toho bylo šest nezapomenutelných týdnů putování po Slovinsku, Chorvatsku a Itálii. Byla to doba, kdy ještě neexistoval e-mail, Skype, WhatsApp či jiné aplikace. Dokonce jsme doma neměli ani telefon. Jediný důkaz, že žiju, jsem zaslala z Terstu, kde jsem také poprvé spatřila moře. Česká pošta už tehdy fungovala „spolehlivě“. Pohled přišel, když už jsem byla dávno doma.

„Mami, tati, děkuji vám! Nejen za ten spacák do mínus dvaceti pěti stupňů, kterým jste mne na cestu vybavili. I za to, že jste mě později nechali odjet do Anglie, do Ameriky a pak ještě dál. Do Číny. Jižní Pacifik už ani nepočítám...“

Nestříhejte svým milovaným – dětem ani partnerům – křídla! Nechte je vzletět, i když to bolí! Jen tak máte naději, že se vám jednoho dne z výšin vrátí.

Geometrie

Patřili jste mezi ty, kterým matematika nic moc neříkala? Možná vás to překvapí, ale měla jsem to podobně. Nechápala jsem, k čemu mi budou nějaké derivace či integrály. Ale geometrii, tu jsem milovala. Ten moment, kdy na vás z dvoudimenzionálního rysu vykukne třetí dimenze... Ten moment, když všechno pěkně vychází a protíná se v jednom bodě. Geometrie mě uklidňovala. Dodnes si však pamatuji, jak mne znervózňovala tloušťka náplně do mikrotužky. Vždy jsem používala jen ty nejtenčí a tátou tolik zbožňovanou verzatilkou jsem nedávala vůbec. Táta byl skvělý, cokoli z matematiky dokázal vysvětlit geometricky, což pro mne byla jediná schůdná cesta, jak matematiku pochopit. Naučil mne toho hodně (nejenom v matematice). Dodnes v geometrii nacházím skrytá poselství, která mne nepřestávají fascinovat. Doteď miluji dobře ořezané tužky, včetně těch na obočí...

Nedávno jsem se přistihla, jak zabaveným kružítkem svého syna, kterým si se sestrou vzájemně snažili vypíchnout oči, potajmu rýsuji. A znovu nalézám ten pocit klidu a tolik potřebné jistoty, když se dvě kružnice protnou právě v tom jednom bodě. Snad proto, že: „Geometry is the language of time.“ Chálid Masúd

Svoboda

Co konkrétně znamená svoboda? Svoboda projevu? Svoboda cestovat? Svoboda shromažďování? Možná vše dohromady.

Narodila jsem se v Československu, v zemi, která dnes již neexistuje. V zemi, která často svobodná nebyla. Okupována Němci během druhé světové války, pak zase Rusy... jen dočasně – dvacet jedna let. Země, která se jako jedna z mála, možná jediná na světě, dokázala bez bojů rozdělit na dvě samostatné demokratické republiky. Za to jsem na svou zemi hrdá, jsem hrdá, že jsem mohla být u toho.

Ještě předtím, než spadla železná opona, tisíce východních Němců emigrovaly na Západ přes Prahu. Tisíce lidí přelézaly vysoký plot západoněmecké ambasády. Kdykoliv se procházím po Malé Straně a stoupám Nerudovkou k Hradu, podívám se směrem k Petřínu, na jehož úpatí se to celé odehrálo.

Mohlo to dopadnout špatně, hodně špatně. Ale ve vzduchu byla cítit naděje. Naděje z možné změny. Byla jsem malá, ale tu zvláštní, slovy nepopsatelnou atmosféru si vybavuji dodnes. Doteď mne při vzpomínce na to mrazí...

Berlínská zeď padla a s ní i celá železná opona, která desetiletí dusila státy střední a východní Evropy. Najednou jsme měli svobodu. Po všech letech jsme nad katalogem firmy Neckermann nemuseli už jen tajně snít. Rodiče už nám doma nemuseli opakovat: „Hlavně to, děti, neříkejte ve škole!“ Konečně jsme mohli být sami sebou, projevit svůj talent a svou individualitu. Vystoupit z davu, vyloupnout se z formičky, do které jsme byli nedobrovolně natlačeni. Konečně se do našeho černobílého života vrátila barva.

Proto je svoboda tak zásadní – díky ní můžeme projevit svůj skutečný potenciál.

It's Great to Be Different

Státní/stádní výchova osmdesátek se podepsala na nejednom z nás. Vybočovat z davu se tehdy prostě nenosilo. Bylo to nebezpečné, nežádoucí.

Rodiče velmi toužili po tom, abych se věnovala hře na klavír, jak už to v dobrých rodinách bývá... Proto byli zklamaní, když mne pro nedostatek talentu vyhodili od přijímacích zkoušek v lidové škole umění. A teď babo rad', co s holkou. O týden později se konaly talentovky na výtvarný obor. A protože moje školkové výkresy vojáků na branném cvičení v lese, kde hříby svou velikostí převyšovaly vojsko, byly permanentně vystavovány na výstavce mé mateřské školy XV. sjezdu ÚV KSČ, bylo rozhodnuto. Evička to zkusí ve výtvarce.

Nikdy nezapomenu na ten moment, kdy mne jako malou vyklepanou holku se sebevědomím na nule vlídně uvítala učitelka Denisa, krásná mulatka s mandlovýma očima. Působila jako zjevení. Nikoho tak extravagantního jsem do té doby nepotkala.

Nejenže mne vlídně přijala, ale všem, co chodili na výtvarku, ukázala, že je v pořádku být jiný. Že je v pořádku lišt se, že je v pořádku jinak se oblékat. Doteď si pamatuji její dlouhé sukně s velkými kapsami. Ukázala nám, že je v pořádku mít jiný hairstyle, než jaký velely komunistické trendy... A taky nám dala naději. Nebo nám ji spíš nevzala a nechala nás snít, tak jak to děti dělají. Díky ní jsme viděli, že je možné odejít z malého města studovat na UMPRUM. Což se v dětských očích mohlo jevit jako normální, ale dospělý chápal, že je to takřka zázrak.

Ukázala nám, že je v pořádku, když člověk vybočuje. Neznamená to, že je divný... Nesnažme se sami sebe natlačit do nějakého rámu. Podporujme jinakost. Protože jinakost je skutečným bohatstvím. Jak naším osobním, tak bohatstvím celé země.

Po více než třiceti letech nám s Denisou osud znovu zkřížil cestu, tentokrát při spolupráci na knize, kterou připravovala. Netušila, že jsem to já... Ta malá zvědavá holka z výtvarky. Deniso, děkuji! Vděčím ti za mnohé!

Už chápete? It's great to be different!

Bud'te zvidaví

Zvídavost je dobrá vlastnost, což o to... Ale já jsem nebyla zvidavá holčička, jak moje oblíbená novinářka Denisa taktně ohnula pravdu do jedné ze svých knih. Velmi dobře věděla, o čem mluví, protože mne zná přes třicet let. Já byla zvedavá, až to nebylo hezké. Jedna z mých nejoblíbenějších činností v dětství bylo chození po návštěvách. Samozřejmě jsem byla zvedavá, o čem se budou dospělí bavit, ale ještě více mne zajímalo, jak mají hostitelé zařízený dům či byt.

Vždy kolem Vánoc jsem se začala těšit, protože jsem věděla, že se půjde na návštěvu k tátovu bratranci. Byl stavitel, stejně jako jeho otec. Bydleli v honosné vile z první republiky, se zaobleným oknem v salónu... Ano, v salónu! Nejenže měli obývací, ale měli i salón. Přízemí vily bylo navrženo tak velkoryse, že tvořilo okruh. Takže člověk mohl jít na toaletu jednou cestou a vrátit se druhou. Fascinovalo mne to. Stejně jako vysoké, tmavé dřevěné dveře s dřevěným obložím až ke stropu, které od tebe, prastrejdo, kopíruji dodnes, protože jsou prostě boží!

Uchvacovala mne ale i velká zelená sametová křesla, ve kterých jsem se v šesti letech úplně ztrácela, i kovové, krásné designové kliky. Když se ozvali z M&T, zdali bych pro ně nenavrhl kliku, srdce mi zaplesalo radostí.

Tak třeba jednou vaše vnuče vezme ve vaší vile, která bude vonět kvalitou starých dob, za kliku a změní mu to život. Moc bych si to přála...

Intuice

Intuice je mocný nástroj, na který nedám dopustit. Nikdy vás nezklame. Pokud jí umíte naslouchat, máte přístup k informačnímu poli, kde najdete odpovědi na všechny své otázky. Intuici využíváme po staletí. Pomáhá nám přežít. Vycítit nebezpečí dříve, než přijde. Zachránit se. Pokaždé, když potkáme někoho nového, neznámého, intuice nám během několika sekund vygeneruje jeho podrobnou analýzu. Američané to nazývají „gut feeling“. Pocit ve střevech. Ne nadarmo se o nich začíná mluvit jako o druhém mozku. Intuice k nám často skutečně promlouvá právě skrze trávicí trakt. Stáhnutím žaludku, pocitem na zvracení. Ale i tíhou na srdci či teplem na hrudi. Každý z nás to cítí jinak. Jde jen o to, zaposlouchat se a neignorovat svoje pocity.

Intuici vděčím za hodně. Několik neukradených peněženek a cestovních pasů. Ochrana před toxickými vztahy i riskantními pracovními projekty. Ale hlavně mi pomohla pochopit, kdo jsem a jaké je moje poslání. Pomocí intuice vedeme rozhovor se sebou samým. Poznáváme svoje touhy a tajná přání, která jsou výchovou často upozaděna. Odhaluje nám naši podstatu. Mně osobně se osvědčilo obyčejné zrcadlo. Pokaždé, když půjdete kolem, koukněte se sobě samému do očí a řekněte své jméno. Dělá to od dětství. Okolí to dost možná nepochopí, ale to není podstatné. Po čase zjistíte, že víte, kdo je ta záhadná bytost ve vašem těle. Když se budete hodně snažit, začnete se dost možná mít i rádi. Přestanete se podvědomě ničit a ponižovat. Dovolíte si přijímat.

A pak se to stane. Vesmír vám začne posílat. Tak co si objednáte?

Čtěte

Máte rádi knížky? Šustění stránek pod prsty, když večer sedíte se sklenkou dobrého vína a nemůžete se od příběhu odtrhnout? To byla jedna z výhod karantény. Konečně byl čas číst. Jediný problém byl, že knihkupectví byla zavřená a Amazon k nám na ostrov nedoručuje. Hltala jsem tedy vše v digitální podobě.

Nejlepší nápady mě často napadaly v knihovně. Během studií jsem tam trávila hodně času. Ne snad proto, že bych byla rozený knihomol, ale knihovna byla jedno z mála míst, kde měli internet. Každý den jsem chodila kilometr a půl tam a zase zpět, jen abych se dostala na e-mail. Dnes úplně absurdní představa. Při té příležitosti jsem vždy v rychlosti prolétla časopisy. Architekti moc nečtou. Zbožňovala jsem časopis *100+1*. Průřez novými technologiemi z celého světa. *100+1* odebírali už moji rodiče. Aby si ho v osmdesátých letech mohl jeden zájemce předplatit, musel jiný zemřít. Dlouho jsme čekali. Pak začal chodit... V komunistickém Československu to byl luxus. Okno otevřené směrem na západ. Dodnes máme časopisy doma svázané po jednotlivých ročnících. Pro mne to byla bible. Kdykoli jsem přečetla nějaký článek, napadlo mne, jak něco jiného vyřešit. Až mnohem později jsem se dozvěděla, že nahodilost a asociace jsou pro kreativní myšlení stěžejní.

Proto si nalijte sklenku dobrého vína (*less is more* v tomto případě neplatí) a nechte se unášet hezkou knihou či oblíbeným časopisem. Warren Buffett čte šest hodin denně, Bill Gates padesát knih ročně, Mark Zuckerberg alespoň jednu knihu za čtrnáct dní. Elon Musk dával v dětství dvě knihy za den... A jak jste na tom vy?

Milujte

Také si vybavujete ten stav zamilovanosti, kdy přestáváte pochybovat, soudit a jen surfujete na té ohromné vlně jménem Láska? Je to opojný stav, slovy těžko popsitelný... Prostě se to musí zažít na vlastní kůži. Čekáme na svém surfařském prkně, sledujeme přicházející vlny, analyzujeme... Moc velká, moc malá, moc ostrá, málo zajímavá... A v momentě, kdy se objeví ta správná, se snažíme naskočit. A dosurfovat co možná nejdál.

Co když je to špatný přístup? Co když čas všechno hatí? Zkusme se na čas koukat jako na proměnnou a nehodnotit vztahy podle jejich délky, ale podle intenzity prožitku. Ruku na srdce, možná nám takový přístup rychle přehází seznam největších lásek našeho života.

Když se ohlédnu, krátké, ale velmi intenzivní vzplanutí lásky jsem zažila dvakrát. Je to už dávno. Nevím proč, ale pokaždé se to událo v Praze. V oné magické Matce měst. Z nějakého zvláštního důvodu vždy na stejném místě. Na Staroměstském náměstí. Konkrétně pod Orlojem. Astronomické hodiny odbíjely půlnoc, planety se osudově zarovnal na své ose, na potemnělém náměstí se zjevila silueta. A do mne udeřil blesk... Najednou šlo všechno analyzování stranou. Prostě to víte...

Víte i to, že za několik málo hodin bude on či vy tisíce kilometrů daleko a jediné, co vám zbyde, bude ta ukrutná bolest v srdci. Ale stejně vám to za to stojí. Protože to jsou ty osudové zlomky vteřin, kdy se cítíte skutečně žít. Milujte celým svým srdcem, jděte na dřev! I když to bude trvat jen po dobu několika mávnutí motýlích křídel, změní vás to na celý život.

Od prvního osudového setkání uplynulo letos již dvacet dva let. Doteď jsme dobří přátelé. Druhé setkání se událo krátce po mém rozvodu. Od té doby jsem se s dotyčným neviděla.

Dreams

„If you can dream it, you can do it.“ Walt Disney

Dobrá, chápu, mně nemusíte věřit, když do vás začnu intenzivně hustit, jak jsou sny důležité. Ale Waltu Disneymu byste věřit mohli! Sny se plní. Tečka. Někdy až s podivnou, nevysvětlitelnou přesností.

Kdyby vám vaše sedmileté dítě tvrdilo, že bude navrhovat mrakodrapy, stejně jako Paul Newman ve filmu *Skleněné peklo*, možná byste se pousmáli. Když by v komunismu prohodilo, že bude navíc žít v San Francisku, stejně jako zmiňovaný filmový hrdina, možná byste zvažovali návštěvu pedopsychiatra. Profese architekta v komunistickém Československu téměř neexistovala, byla považována za jakýsi buržoazní přežitek. Do Ameriky se cestovat nemohlo... Mrakodrapy se u nás také nestavěli. A přece se mi to splnilo.

Sny jsou jako majáky, které nám na rozbouřeném moři udávají směr a které nás bezpečně navedou zpět do přístavu. Zpátky k sobě.

Tak už se konečně rozvzpomeňte, čím jste chtěli být, když jste byli malí. Tehdy jste to totiž věděli a ani náhodou by vás nenapadlo o svém snu pochybovat. Nepochybujte ani dnes! Nesňte o životě, žijte svůj sen!

Nuda

Umíte se nudit? A teď nemyslím to třísekundové nuděníčko, než vám naskočí iPhone ve frontě u kasy v supermarketu, teď myslím opravdovou *nudu v Brně*.

Covid-19 nám dal jedinečnou příležitost zastavit se a pořádně se ponudit. Využili jste tuto šanci, nebo jste dál jeli v zaběhnutých kolejích svého života? Možná vás to překvapí, ale nuda jde ruku v ruce s kreativitou. Nuda, to absolutní prázdno, se často zaplní něčím. Nuda je skoro posvátný stav mysli. Má pro mne podobné kvality jako meditace. Při poslední návštěvě České republiky jsem náhodou potkala svého bývalého souseda. Je o něco starší než já, což je naprosto zásadní věc, když je vám šest let. Bylo to vlastně úplně poprvé, co jsme se dali do řeči. Jen tak mimochodem pronesl větu, na kterou dlouho nezapomenu: „Dobře si vzpomínám, jak jsi celé hodiny proseděla před domem a koukala do blba.“

Až nedávno mi došlo, že meditace a koukání do blba je vlastně jedno a totéž. Tak až vám někdo příště bude vyčítat, že nic neděláte a jen koukáte do blba, s klidem ho ujistěte, že právě meditujete. Tvoříte...

Ego

Už jste se někdy zamysleli nad tím, k čemu vám slouží ego? Jaký má dopad na vaše okolí? A o co všechno kvůli němu přicházíte? Možná by stálo za to chvíli o tom podumat.

V egocentrické společnosti, ve které žijeme, je silné ego hodnoceno kladně. Proč bychom se jím měli vůbec zabývat? Protože nás drží v naší komfortní zóně. Ve světě poznaného, známého, bezpečného, ale zároveň neskutečně nudného. Rutiny, kdy se dny podobají jako vejce vejci. Roky, které jste proletěli životem na autopilota, jenž vás sice zbavil strachu, ale i vášně z řízení vlastního osudu. Navíc s maskou na obličeji. Teď nemluvím o masce, která nás chrání před covidem-19. Teď mluvím o masce, kterou jste si ušili sami, se kterou ráno vstanete a večer uléháte. O masce, která vás chrání před okolím, často i před vašimi nejbližšími, ale hlavně před vámi samými.

Uvědomění si vlastního ega není nikdy lehké. Často je provázeno ztrátou milované osoby, bolestným rozchodem, ztrátou zaměstnání, sociálního postavení či vážnou nemocí. (Během uplynulých několika měsíců si tím vším kvůli pandemii prošli mnozí z nás.) Dejme svému egu jméno. Křestní, podstatné, přídavné... Na tom nesejde. Já to svoje nazývám *bouchonováním*. Z francouzského slova *bouchon* neboli zátko, korek.

Své ego jsme pojmenovala v Praze, v restauraci s vysokými stropy a bílými ubrusy. Po prvním doušku vína jsem nabyla dojmu, že láhev měla špatný korek, který vyhlášený Malbec znehodnotil. O svou domněnku jsem se samozřejmě neváhala podělit. Akorát jsem netušila, že v zástěře ke kolenům se neskrývá číšník, ale vyhlášený someliér s mnohaletou zkušeností. Netušila jsem, že člověk, se kterým jsem sklenku pila, vlastní vinice a ve víně se velice dobře vyzná.

Byla jsem za blba. Samozřejmě, že víno bylo té nejvyšší kvality. Od té doby mi moji nejbližší čas od času neváhali připomenout, že zrovna bouchonuju. Vztekala jsem se, moc jsem se vztekala... Postupem času jsem však zjistila, že bouchonuju o něco méně...

Člověka, který mi dal tuto úžasnou životní lekci, už jsem dva roky neviděla, přesto jsme si velice blízcí. Často na něj vzpomínám. Máte také tendenci bouchonovat? Přestaňte. Budí to pouze úsměv... Věřte, vím, o čem mluvím...

Nápady

Kde přicházíte na nejlepší nápady? Ve sprše, v přírodě, v kavárně, při golfu, po šesti pivech? Ještě jsem se nesečkala s nikým, kdo by mi řekl, že nejlepší nápady dostává v práci.

Během mého studia na Fakultě architektury Technické univerzity v Liberci (z níž je dnes Fakulta umění a architektury, FUA TUL) všechny ročníky sdílely malý ateliér pod střechou. Praskal ve švech. Bylo to místo, kde jsme nejenom tvořili, často jsme tam i (spolu) spali a občas také vařili. Prostě žili... A ta půda žila s námi. Ve třetím ročníku nám naši profesori navrhli nový ateliér. Velký, prostorný, ocelový... Říkali jsme mu hangár. Hangáru se skutečně podobal. Dvě stě metrů dlouhá ocelová hala bez oken. Hangár zel věčně prázdnotou, což naše profesory trápilo. Proč ten luxus nevyužíváme? Co by za to na ČVUT v té době dali! Jenže kdo zná Liberec, dobře ví, že je tam přehrada. A že pokud sednete na tramvaj, na jedné konečné vystoupíte u sjezdovky a na druhé si můžete zaběhnout Jizerskou padesátku. Zkombinujete-li tyto scénérie se šesti pivy (architekti umí zapařit), je jasné, že v Liberci nebyla o skvělé nápady nouze. Proto možná má FUA TUL tak dobré jméno, proto z ní možná vyšlo tolik kreativních lidí. V kombinaci se skvělými pedagogy, kteří byli všichni odborníci z praxe, to jinak než výborně ani dopadnout nemohlo. Jsem vděčná, že jsem to mohla zažít.

Dejte svým zaměstnancům možnost kreativní práce z chalupy, tropického ostrova či plachetnice v Pacifiku. Vyžeňte je ráno na ryby a večer do místní hospody. Výsledky vás příjemně překvapí a ještě ušetříte za nájem.

Bud'te sami sebou

„Bud'te sami sebou,“ omílají nám stále dokola magazíny na lesklém papíře, rodiče, učitelé... Ale kdo ve skutečnosti jsme? A jak máme být sami sebou? Když jsme malí, máme svoje idoly, Rumcajse, Popelku... Důležité vzory, se kterými se identifikujeme. Postupně se proměňují... Ronaldo, Billie Eilish, Mark Zuckerberg, Elon Musk... Sledujeme je na sociálních sítích, hltáme jejich příspěvky a tajně sníme, že budeme jako oni.

Také jsem měla svoje idoly. Paul Newman v hnědém koženém saku ztvárňující ve filmu *Skleněné peklo* architekta, který navrhuje mrakodrapy v San Francisku. Ohromilo mne to! Až tak, že jsem stejné kožené sako nosila celou vejšku. Což bylo samo o sobě hodně kreativní, protože ani nebylo černé. Odešla jsem do San Franciska a stejně jako on začala navrhovat mrakodrapy.

A tady je právě ten problém. Abychom skutečně poznali, kdo jsme, musíme se snažit o přesný opak. Být úplně jiní než naše idoly! Být úplně jiní než naši úspěšní kamarádi, kteří nosí ručně šité sako na míru a jezdí velkým fárem. Být úplně jiní, než jak si nás představuje maminka, manželka, milenka či všechny tři dohromady. Být jiní, než jak nám to nutí magazíny na lesklém papíře. Jací přesně? To už musíte zjistit sami. Ale věřte, že když se dostaví ten slastný pocit, kdy se překryjí vaše tajné sny a největší touhy, tak jste to přesně vy! Ten pocit si nenechte nikým vzít! Schopnost být sám sebou je totiž to nejlepší, co nás v životě může potkat! Moc nám přeju, aby se nám to podařilo!

Comfort Is the Killer of Creativity

Pokud jsme obklopení komfortem, vedeme většinou poklidný život a nic nám nechybí. Nemáme zrovna potřebu (se) inovovat. Vždy jsem obdivovala self-made many, lidi, kteří se vyšvihli na vrchol pouze svou pílí, nikoli konexemi, ať už svými, či rodiny.

V pátek odpoledne, před Vánoci roku 1999, jsem se vracela domů z vejšky. Můj měsíční rozpočet byl během studií značně napnutý, proto jsem často stopovala. Tenkrát mi zastavil starší muž (alespoň z pohledu teenagera se mi zdál starší, teď bych jeho věk dost možná přehodnotila). Měl v sobě moudrost, která mne uklidňovala. Vyslechl si můj příběh a ujistil mne, že všechno, co se během svých životních peripetií naučím, se mi bude jednou hodit. Považovala jsem to za planou frázi. Radši bych šla zapařit se spolužáky než pracovat celý víkend, abych měla z čeho zaplatit drahé školní modely.

Během působení v Číně mi však došlo, že tento tajemný člověk měl možná pravdu. Zjistila jsem, že při své práci používám dovednosti, které jsem získala během různých prací, jimiž jsem si vydělávala na studia. Připadala jsem si jako „milionář z chatrče“. Na mnohé otázky jsem díky svým předchozím zkušenostem znala odpověď. Obchodní talent těžce nabytý při prodeji vstupenek na koncerty klasické hudby se velmi hodil nejen v Asii. Komunikační schopnosti, které jsem si osvojila při práci letušky, byly důležité při jednáních s klienty i zaměstnavateli. Time and Budget Management tvrdě vydřený během školních let rovněž není k zahození. Dnes naprosto respektuji klientův rozpočet, ať už je jakýkoliv. Neboť vím, kolik dřiny se za ním skrývá.

Doted' když projíždím zatáčkou, kde mne onen záhadný muž vysadil, vzpomenu si na něj. Věřte, pokud chcete skutečně inovovat, nemusíte smutnit, že nejste zavalení komfortem. *Comfort is the killer of creativity.*

Risk

Říká se, že risk je zisk, a nevím, jak u vás, ale v mém životě to platí (když nepočítám burzovní propad akcií Českého Telecomu v roce 1999, kvůli němuž jsem přišla o svou investici). Nejsem si jistá, kde se to ve mně vzalo, v dětství mne vychovávali stylem „lepší vrabec v hrsti než holub na střeše“. Ale v momentě, kdy jsem převzala odpovědnost za běh svého života, jsem přenastavila kormidlo a zamířila plnou parou vpřed, vstříc mnohým dobrodružstvím.

Někdy šlo i o život, tak jako tehdy na předměstí Marseille, v no-go zóně, o kterých jsem ještě tehdy neměla tušení. Kdy se výlet za majstrštyky Le Corbusiera proměnil v krutý boj o život. Kdy vás v pět hodin ráno, předtím, než si stačíte vypít kávu, spolehlivě probere lesknoucí se hlaveň revolveru týpka, jenž vás za svítání nahání po setmělých zákoutích vybydlených sídlišť. Podle smutných statistik z tohoto kdysi krásného města na jihu Francie chápete, že by byl schopen i stisknout.

Tehdy ještě můj čas nenastal. A nenastal ani později v noci za deště pod dálnicí na 15th Street v centru San Franciska, kdy mě míjel dvoumetrový bezdomovec a kdy jsem si říkala, že pokud mě rovnou nezabije, tak mě alespoň znásilní... Realita není tak děsivá, jak si ji často představujeme. Jen se pousmál a vypadlo z něj: „How are you doing, baby?“

Nikdy bych nebyla tam, kde jsem dnes, kdybych nebyla ochotná často – a často hodně – riskovat. Risk je zisk... A nepřesvědčíte se o tom, dokud to nezkusíte.

2

USA

Měřítko

Změňte úhel pohledu! Ono se to řekne, ale jak, když se na svět díváme stále stejnými očima... Že je třeba změnit úhel pohledu, mi došlo na Den děkuvzdání, psal se rok 2000. Pamatuji si to úplně přesně. Máma slavila narozeniny a tento poslední listopadový víkend spustil vánoční nakupovací horečku na Páté Avenue. Úplně na jihu Manhattanu jsme prošli sérií kontrol osobních věcí. Vystřídali několik výtahů a pak to přišlo.

Miniaturní žluté taxíky se nám míhaly pod nohama, hluk z města k nám už ani nedoléhal, a i kdyby, byl by přehlušen výkřiky „Wow!“, „Amazing!“, „Spectacular!“ v té nejryzejší americké výslovnosti. Ano, byli jsme na vrcholu světa – alespoň tak jsem tehdy dvojčata v New Yorku vnímala.

Hrozil mi vyhazov z fakulty architektury, ale tam nahoře jsem na to přestala myslet. Alespoň na chvíli jsem mohla zapomenout. Poskytlo mi to tolik potřebný nadhled. Tak důležitou schopnost. Možná právě to při své práci doted' hledám. Stala jsem se na tom závislá. Dodnes mi to rozšiřuje zorničky. Ten pocit, když vyjedu na mrakodrap, pohlédnu dolů a přeletím časoprostorem zpět do roku 2000. Projede mnou vděčnost, že mne tenkrát z fakulty nevyhodili, že můžu dnes stát na svých mrakodrapech, ale hlavně že se věci dějí tak, jak mají... Jen to ze své mravenčí perspektivy často nevidíme. Změnou měřítka nezměníme pouze úhel pohledu, ale dost možná i dimenzi, ve které se nacházíme...

Vytrvalost

Vytrvalost se v našem instantním světě neprocvičuje úplně snadno. Přesto ji pokládám za naprosto zásadní vlastnost. Vytrvalost v sobě máme už jako děti. Učíme se chodit, mluvit, číst, psát, počítat, jezdit na kole. Vše vyžaduje ohromnou dávku houževnatosti. Tak proč nás v dospělosti často úplně opustí?

Po příletu do San Franciska s osmi sty dolary v kapse bylo jasné, že si musím najít práci. A to rychle. Angličtina s českým přízvukem nebyla zrovna výhodou. Musela jsem získat pracovní povolení... Byla to výzva. O to větší, že Kalifornie v roce 2002 zrovna procházela ekonomickou krizí a všude se propouštělo. Vidina lukrativní práce v architektonickém studiu byla mizivá. Studenti pracovali často zdarma, nebo za praxi v renomované kanceláři dokonce sami platili. Dušička ve mně byla malá, ale omezené finanční prostředky nepřipouštěly plán B. Žádný neexistoval. Prostě jsem to musela dát.

Po vzoru Toma Jonese podomně prodávajícího vysavače jsem si vsugerovala, že úspěch závisí především na tom, kolikrát to zkusíte. Jednou to vyjít musí, řekla jsem si a začala obvolávat jednotlivá architektonická studia. Ve stopadesátém ze dvou set mne pozvali na pohovor. Bingo! Práci jsem dostala. A ne jen tak ledajakou. V centru San Franciska s výhledem na celý downtown. Třešničkou na dortu byl fakt, že majitelka kanceláře vystudovala na Harvardu a byla profesorkou na fakultě UC Berkeley College of Environmental Design, páté nejlepší fakultě architektury na světě. Po měsíci propustila senior architekta a já začala vykonávat jeho práci. Dostala jsem se tak k tomu nejzajímavějšímu – navrhování.

Život totiž není o tom, kolikrát spadnete, ale kolikrát se ze země zvednete. Vytrvalost je naprosto zásadní! Proto pokud jste si zrovna odřeli koleno nebo třeba i duši, osušte slzy a znovu naskočte na kolo! A hlavně, nezapomeňte zazvonit!

Mluvte stručně a jasně

Jste upovídaní, nebo spíše introverti, kteří ze sebe vysoukají maximálně holou větu? Poprvé mne rozdíl mezi těmito dvěma typy osobnosti praštil do očí – nebo spíše do uší – na univerzitě. Někteří z mých spolužáků mluvili hodně. A v některých případech podle mne mluvili o ničem. Čím se mi jevil koncept projektu, který představovali, slabší, tím byl monolog, plný květnatých vět, delší. A tím byla často i lepší známka v indexu. Začínala jsem propadat hluboké skepsi.

A tehdy mi došlo, že na množství slov nezáleží. Přestěhovala jsem se do San Franciska, které bylo a dodnes je centrem technologických kreativců pracujících v Silicon Valley. Když zrovna nepracovali pro Apple, Google či Facebook, zakládali nějaký vlastní start-up na vývoj *Internet of things*. Psal se rok 2002, o co se jedná, jsem pochopila až o dobrých deset let později. Prostě byli napřed. Hodně napřed. A všichni tito úžasní lidé s tituly z MIT, často původem z druhého konce světa, měli jeden společný rys. Mluvili převážně v holých větách. Když už vůbec mluvili!

To mne zachránilo. Pochopila jsem, že ve skutečně velkém světě je důležitější, co říkáte. Nikoliv jak to umíte okecat. Holé věty se mi v životě hodily ještě mnohokrát... Po přestěhování do Číny v roce 2005, kde tehdy téměř nikdo z tamních nemluvil anglicky, se mi umění holých vět náramně hodilo. Umožňuje vám totiž vypíchnout jen ty nejpodstatnější informace. Po patnácti letech práce v Číně jsem zjistila, že nejlepší je vyjadřovat se graficky. Aby chápali i ti, co anglicky nemluví vůbec. A ani ve věku virtuální reality pro mne papír a tužka neztratily na významu. Stejně jako k mému velkému údivu pro astronauty NASA či elitní piloty vojenských stíhaček. Možná i pro vás mohou být holé věty přínosem. V době, kdy podstatná část populace trpí ADHD a udrží pozornost jen několik málo sekund, to může být jeden z mála způsobů, jak zajistit, aby vás vůbec někdo poslouchal. Měla bych ta souvětí osekát...

Styl

Jste styloví? Otroci módy? Nebo je vám úplně jedno, co si ráno navléknete na sebe?

Módu miluju od mládí... Už jako malá jsem koukala mámě pod ruce, když pro nás šila podle Burdy. Byli jsme vždy s bráchou „jako ze žurnálu“, jak říkala naše babička.

První šicí stroj jsem dostala ještě na nižším stupni základní školy. A ten mámin jsem si osvojila krátce poté. Moje strategie byla jednoduchá: Muselo to být hlavně rychle hotové. Honit módu jsem s daným kouskem chtěla co nejrychleji. Na zapošívání nezbýval čas. Hlavně abych vypadala chic. „Na padesátikilové patnáctce vypadá dobře i pytel,“ usoudila moje teta a obdarovala mne odporným zimním kabátem hořčicové barvy, který strašně kousal. Měla jsem ho na sobě jednou... Na pohřbu svého dědy. Dědo, promiň! Donutili mě...

Než nosit něco podobného, raději jsem si šila sama. Nikdy nezapomenu, jak jsem se pět minut před odchodem na svůj maturitní ples zavinula do dlouhého pruhu červené látky. Mamka mi ho zavázala za krkem.

„Byla jsi vždycky múza...“ utrousil tehdy náš analytický profesor matematiky. Budiž mu země lehká...

„Fashion you can buy, but style you possess.“ Iris Apfel

Třeba jednou dojde i na vlastní značku...

Talent Doesn't Matter

Také se domníváte, že talent je to nejpodstatnější a bez něj se nemůžete prosadit? Blbost. Vždy jsem se řídila pravidlem Alberta Einsteina: „Genialitu tvoří z jednoho procenta talent a z devadesáti devíti procent dřina.“ V životě jsem potkala zástupy talentovaných lidí, kteří ve svých oborech neuspěli. Proč? Myslím, že se příliš spoléhali na to, že mají talent. Léta to dost možná slyšali od svých učitelů, rodičů či spolužáků. A jaký byl výsledek? Obávali se vystoupit ze své komfortní zóny, a to ze strachu, že by snad mohli o své výsadní postavení přijít.

Nejlepší startovní pozici mají loseři. Trvalo mi dlouho, než jsem na to přišla. Loser se nebojí zkoušet nové věci. Loser ví, že nemá co ztratit. Jako absolutní loser jsem se cítila v životě mnohokrát. Často jsem to i obřečela, ale vidina, že nemám co ztratit, mne vždycky posunula o kousek dál. A čím častěji se jako loseři cítíte, o to více se posunete. Nakonec zjistíte, že jste mezitím dohnali (ne-li předechnali, jen tak mimochodem) i lidi, kteří ten talent skutečně mají.

Ještě stále si myslíte, že je talent tím nejpodstatnějším?

Inovujte

Kreativita je jako sval, to už teď víte, musí se cvičit, aby nezakrněla. Představte si, že by existovala fitcentra kreativity. Podobně jako se dnes nabušení svalovci předhání, kdo z nich má větší bicepsy, věnoval by se člověk své mentální formě. Jaké dopady by to mělo na celou společnost a budoucnost národa! Mohlo by se to vyučovat. Jsem přesvědčená, že i pouhá hodina měsíčně by způsobila divy a zvedla by HDP státu o několik procent. Naštěstí nemusíte čekat, až se výuka kreativity dostane do osnov. Stimulovat nejenom sebe, ale i své blízké můžete z pohodlí domova, v autě či při procházce se psem.

Osobně tuto metodu používám při čištění zubů. Je to jednoduché. Vzpomeňte si na jakýkoliv předmět denní potřeby a vyjmenujte několik dalších způsobů, jak by jej bylo možné používat. Nejenom podobných, klidně úplně bláznivých...

Třeba takový hřeben. K čemu by šel ještě použít? K malbě místo štětce, jako hudební nástroj, k řezání čerstvých těstovin, při tetování barvou, jako sítko na cezení mravenců, tkalcovský stav, k děrování modelíny, jako smeták, nebozez – či je možné hřeben roztavit a plast použít znovu, jinak...

Je vědecky prokázáno, že pokud si připravíte svůj oblíbený sendvič jiným způsobem, než na jaký jste zvyklí, kreativní procesy ve vašem mozku se navýší až o patnáct procent.

Tak běžte pěkně posilovat svůj sval. Pak se to stane! S rostoucí kreativitou vás budou napadat nová řešení. Začnete inovovat. Nejenom věci kolem, ale i sami sebe. Budete schopni na maximum využít svůj skutečný potenciál. Stanete se tím, kým jste vždy toužili být!